

วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จัดทำขึ้นโดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และเป็นเวทีเสนอผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เป็นวารสารราย 4 เดือน กำหนดเผยแพร่ในเดือนเมษายน สิงหาคม ธันวาคม

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์สมชัย บวรกิตติ ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสภา	นายแพทย์สุเทพ วัชรปิยานันทน์	กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการบริหาร	นายแพทย์สรพงษ์ ฤทธิรักษา		กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
บรรณาธิการ	นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์		สถาบันพัฒนาการคุ้มครองการวิจัยในมนุษย์
บรรณาธิการรอง	ดร.รัชณี จันทร์เกษ		กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
	ดร.เภสัชกรหญิงอัญชลี จูฑะพุทธิ		กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงจิราพร ลิ้มปานานนท์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ลีระพันธ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรสนั่น ศุภธีรสกุล
 รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรรัชชัช สุขเวต
 รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ประวิทย์ อัครเสรินนท์
 นายแพทย์ประพจน์ ภาตราภาค
 ดร.อุษา กลิ่นหอม
 เภสัชกรหญิงเย็นจิตร์ เตชะดำรงสิน
 นางสาวณีย์ กุลสมบุญ
 ดร.เภสัชกรรงค์ศักดิ์ ตันติปฏิภาก
 ดร.เภสัชกรหญิงสุภัทรา รังสิมาการ
 ดร.เภสัชกรหญิงมณฑกา วีระชัยสกุล
 เภสัชกรหญิงผกากรอง ขวัญข้าว

หน่วยปฏิบัติการวิจัยเภสัชศาสตร์สังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 นักวิชาการด้านสาธารณสุขศาสตร์
 คณะการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
 นักวิชาการด้านเวชศาสตร์ชุมชน
 นักวิชาการด้านชีววิทยา
 คลินิกการประกอบโรคศิลปะสาขาการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.แพทย์หญิงสมบุญรณ์ เกียรติสินนท์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. นายแพทย์วิรัชชัย กมลธรรม
 ศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรยงค์ พิเชียรสุนทร
 รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ทวี เลหาพันธ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.ยິงยง เทาประเสริฐ

วิทยาลัยแพทยศาสตร์นานาชาติจุฬาภรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 วิทยาลัยการแพทย์ทางเลือก มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
 คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล
 มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงศรีจันทร์ พรจิราศิลป์
 รองศาสตราจารย์ ดร.เภสัชกรหญิงนพมาศ สุนทรเจริญนนท์
 รองศาสตราจารย์ ดร.จันทร์เพ็ญ วิวัฒน์
 รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย อึ้งพินิจพงศ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.นายแพทย์ศุภนิต ทีฆชอุณหเถียร
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวัฒนา ทรงจิตสมบุรณ์
 รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันทา โอศิริ
 ดร.มาลี สิทธิเกรียงไกร
 เภสัชกรหญิงปราณี ขวลิธธำรง
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษฐ เวชวิฐาน
 นายรินทร์ ทิมา
 นางสาวเพ็ญศรี จิตรนำทรัพย์
 นางปรียา มิตรานนท์
 ดร.ตรึงตา พูลผลอำนวน
 นายแพทย์ประพันธ์ พงศ์คณิตานนท์
 นายแพทย์รุ่งวิทย์ เหาប់ตย์
 นายแพทย์ศุภมิตร ชุณหสูทธิวัฒน์
 นางสาวรุจิรา อรรถลิขัฐ
 นายกวี คงภักดีพงษ์
 แพทย์อายุรเวชชิตเดช อุทัยวิทยารัตน์
 นายแพทย์ธวัช บูรณถาวรสม
 นายแพทย์วัฒนะ พันธุ์ม่วง
 นายแพทย์ชวัญชัย วิศิษฐานนท์
 นางพรทิพย์ เต็มวิเศษ
 นางเอื้อกานต์ วรไพฑูรย์
 แพทย์แผนไทยประยุกต์มาลา สร้อยลำโรง

ผู้จัดการวารสาร

นางภavana คุ่มตระกูล

พิมพ์ที่

สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
 คณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา
 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 นักวิชาการด้านสมุนไพร
 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร
 นักวิชาการด้านสาธารณสุขศาสตร์
 นักวิชาการด้านสถิติ
 นักวิชาการด้านสถิติ
 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
 ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
 โรงพยาบาลชลบุรี
 กรมควบคุมโรค
 นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 สถาบันนโยบายวิชาการ
 แพทย์อายุรเวช
 นักวิชาการด้านการแพทย์แผนจีน
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
 กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

Journal of Thai Traditional & Alternative Medicine is owned by the Department of Thai Traditional and Alternative Medicine, Ministry of Public Health for the presentation of research works and technical papers on traditional Thai medicine, indigenous medicine and alternative medicine. The journal is published every four months and will be issued on April, August and December.

Editorial Board

Advisors	Somchai Bovornkitti	Contributor, Academy of Science, The Royal Institute
	Suthep Wacharapiyanone	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Executive Editor	Sunpong Ritthiruksa	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Editor	Vichai Chokevivat	Institute for the Development of Human Research Protections
Associate Editors	Rutchanee Chantraket	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
	Anchalee Chuthaputti	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Members

Jiraporn Limpananont	Social Pharmacy Research Unit, Chulalongkorn University
Prasit Leerapan	Technical Officer Specialist in Public Health
Sanan Subhadhirasakul	Faculty of Traditional Thai Medicine, Prince of Songkla University
Thongchai Sooksawate	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Chulalongkorn University
Pravit Akarasereenont	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Prapoj Petrakard	Community Medicine Specialist
Usa Klinhom	Biologist
Yenchit Techadamrongsin	Huachiew Traditional Chinese Medicine Hospital
Saowanee Kulsomboon	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Yongsak Tantipidok	Society and Health Institute
Supattra Runagsimakan	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Monthaka Teerachaisakul	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Pakakrong Kwankhao	Chao Phya Abhaibhubejhr Hospital

Reviewers

Somboon Kiettinun	Chulabhorn International College of Medicine, Thammasat University
Thavatchai Kamoltham	Faculty of Allied Health Sciences, Saun Sunandha Rajabhat University
Chayan Pichaensoonthon	Alternative Medical College, Chandrakasem Rajabhat University
Tawee Laohapan	Faculty of Medicine Siriraj Hospital, Mahidol University
Yingyong Taoprasert	Chiang Rai Rajabhat University

Nopdol Thongnopnua	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Srinakharinwirot University
Srichan Phornchirasilp	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Noppamas Soonthornchalernnont	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Chanpen Wiwat	Faculty of Pharmaceutical Sciences, Mahidol University
Wichai Eungpinichpong	Faculty of Associated Medical Science, Khon Kaen University
Supanimit Teekachunhatean	Faculty of Medicine, Chiang Mai University
Sriwattana Songchitsomboon	Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, Mahidol University
Sunanta Osiri	Faculty of Abhaibhubejhr Thai Traditional Medicine, Burapha University
Malee Sittikreangkrai	Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University
Pranee Chavalittumrong	Technical Officer Specialist in Herbs
Pichet Wechvithan	Rajamangala University of Technology Isan Sakonnakhon Campus
Narintr Tima	Technical Officer Specialist in Public Health
Pensri Chitnumsap	Technical Officer Specialist in Statistics
Preeya Mithranon	Technical Officer Specialist in Statistics
Trungta Poolpolamnuay	Office of the Permanent Secretary for Public Health
Prapan Pongkanitanont	Sirindhorn National Medical Rehabilitation Centre
Rungwith Hearabut	Chon Buri Hospital
Supamit Choonsootiwat	Department of Disease Control
Rujinart Adthasit	Social and Human Scholars
Kawee Kongpakdeepong	Thaiyoga Institute
Teeradech Uthaiwitayarat	Ayurvedic Doctor
Tawach Buranathawornsom	Technical Officer Specialist in Chinese Medicine
Wattana Panmoung	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Khwanchai Visithanon	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Pornthip Termviset	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Ueakarn Woraphaithun	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine
Mala Soisamrong	Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Journal Manager

Pawana Khumtrakul Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

Printing Office

Office of Printing Mill The War Veterans Organization of Thailand under Royal Patronage of His Majesty the King

สารบัญ ■ Contents

137 บรรณานุกรมการแถลง

วิชัย โชควิวัฒน์

บทความพิเศษ

139 ทักศนศึกษาโรงงานผลิตยาสมุนไพรจีน

วิชัย โชควิวัฒน์

นิพนธ์ต้นฉบับ

145 ผลของน้ำมันหอมระเหยจากหอมแดงและ
มะกรูดในการบรรเทาอาการภูมิแพ้ทางเดิน
หายใจ

ศิวาคริน พิชัยสงคราม

วราภรณ์ โด

ซารีพะย์ หะยีกะเต๊ะ

ไชนง แม

เนตรติมา เพ็งสกุล

อนงค์นาถ แก้วหัวฝាយ

อรชуда พรหมพูล

157 พระคัมภีร์ธาตุวิจิตร: ภูมิปัญญาการแพทย์
แผนไทยด้านชนบในการแต่งและสารัตถะ

กัมพล มะลาพิมพ์

ประยูร ทรงศิลป์

175 การพัฒนาการจัดหมวดหมู่และรหัส
มาตรฐานภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย
ของประเทศไทย

รัชณี จันทร์เกษ

อุษา กลิ่นหอม

ยงศักดิ์ ตันติปิฎก

ปารณัฐ สุขสุทธิ

ศรัณยา จันษร

วนิดา คำหงษา

EDITOR'S NOTE

Vichai Chokevivat

SPECIAL ARTICLE

**Study Tour at Traditional Chinese
Medicine Factories**

Vichai Chokevivat

ORIGINAL ARTICLES

**The Effect of Shallot and Kaffir
Lime Essential Oils for Relieving
Respiratory Allergy Symptoms**

Sirakhrin Pichaisongkram

Waraporn Dou

Sareepa Hayeekatae

Synong Mae

Nettima Pangsagoon

Anongnad Kaewhuafay

Onchuda Prommoon

**Phra Khamphi Dhatuvinitchai:
Custom of Writing and Essence
of Thai Traditional Medical Wisdom**

Kumpon Malapim

Prayoon Songsilp

**Development of Classification and
Coding for Thai Traditional Digital
Knowledge of Thailand**

Rutchanee Chantraket

Usa Klinhom

Yongsak Tontipidog

Paranat Suksud

Sarunya Jansom

Wanida Kamhongsa

สารบัญ ■ Contents

192 ชุดทดสอบการกดจุดสัญญาณสำหรับหัตถ
เวชกรรมไทย

ปริญญ์ ชูปวา

เกียรติสิน กาญจนวนิชกุล

พีระพงษ์ ภูดอนโพธิ์

เอกวิทย์ สรรพแพทย์

ปิยาภรณ์ แสนศิลา

205 ตำแหน่งทางกายวิภาคกับแนวเส้นพื้นฐาน
และจุดสัญญาณของการนวดไทยในรายงค์
บน

ณรงค์ศักดิ์ จันทะวัง

กฤษณา หอมวุฒิวังค์

นุชนาท ไหมหรือ

สุรเชษฐ์ คงศรี

วีรชัย เहर่าหมัด

ณัฐพล ลาภยีนยง

222 ผลของการปฏิบัติสมาธิต่อค่าดัชนีมวลกาย
และระดับคอเลสเตอรอลของพยาบาล
วิชาชีพ ในจังหวัดสุพรรณบุรี

พีรยุทธ รัตนเสลานนท์

สมพร กันทรดุษฎี-ตรีชัยศรี

ประมุข โอศิริ

วรกมล บุญยโยธิน

อรวรรณ แก้วบุญชู

235 รูปแบบการส่งเสริมการดูแลสุขภาพและการ
รักษาด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทยของ
ประชาชนในเขตสุขภาพที่ 1 (8 จังหวัด
ภาคเหนือตอนบน)

ภาวนา คุ่มตระกุล

**A Signal Acupressure Point
Testing Set for Thai Therapeutic
Massage***Prarin Chupawa**Kiattisin Kanjanawanishkul**Peerapong Phudonpho**Ekkawit Sappat**Piyaporn Sansila***Anatomical Locations in the
Upper Limbs that Correlate with
the Basic Massage Lines and
Signaling Points of Nuad Thai***Narongsak Chantawang**Kritsana Homwutthiwong**Nootchanat Mairuae**Surashate Khongsri**Weerachai Raomad**Natthapol Lapyuneyong***The Effect of Meditation to Reducing
Body Mass Index (BMI) and
Hypercholesterolemia among
Registered Nurses in Suphan Buri
Province***Peerayut Rattanaselanon**Somporn Kantharadussadee-Triumchaisri**Pramuk Osiri**Vorakamol Boonyayothin**Orawan Kaewboonchoo***Pattern of Health Promotion and
Treatment with Thai Traditional
Medicine of People in Health Region
1 (8 Provinces of the Upper North)***Pavana Khumtrakul*

สารบัญ ■ Contents

ปกิณกะ

251 ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย: มะกรูด

คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย

263 พจนานุกรมศัพท์การแพทย์แผนจีน (จีน - ไทย - อังกฤษ) (13)

วิลาวรัตน์ จีงประเสริฐ

ทัศนีย์ ฮาชาไนน์

เย็นจิตร์ เตชะดำรงสิน

270 มรณาลัย: อาจารย์ถวิล อภัยนิคม

วารสารสโมสร

272 มะกรูด

ธงชัย สุขเควต

รัชณี จันทร์เกษ

MISCELLANEOUS

Monograph of Selected Thai Material Medica: MA GROOD

Subcommittee on the Preparation of Monographs of Selected Thai Materia Medica

Dictionary of Traditional Chinese Medicine (Chinese-Thai-English) (13)

Wilawan Juengprasert

Tasnee Hasanine

Yenchit Techadamrongsin

Obituary: Thawil Apainikom

JOURNAL CLUB

MA GROOD

Thongchai Sooksawate

Rutchanee Chantraket

